

Leto I.

Izhaja vsakega 1. in
15. v mesecu. Letna
naročnina 25 Din, za
inozemstvo 40 Din.

NA MEJAH

Štev. 4.

Ček. račun št. 12.886
Telefon Jesenice 625
Uprava in uredništvo:
Jesenice, Krekov dom

LIST ZA GOSPODARSTVO, PROSVETO IN KULTURO

Jesenice, 15. septembra 1936

Po slavnostnih dneh

V človeškem življenju je že tako urejeno, da se vedno zopet uresničuje starodavno pravilo, kar je lepega, dušo in srce razveseljujočega hitro, le prehitro mine. Tudi jeseniški prazniki so šli prehitro mimo nas.

Silne so bile priprave za trojni jubilej. Nihče nepoučenih niti od daleč ne slutiti, koliko tisoč delovnih ur je bilo potrebnih, preden je bila vsaka deska na svojem mestu, vsak meter elektrovodne žice pritrjen, preden so bile spletene silne dolžine vencev, postavljen oder z vsemi svojimi nešteti pritisklinami, zasajen vsak drog v zemljo, pritrjene jubilejne številke, postavljeni mlaji itd. itd. Koliko delavcev je tiste dni pred prazniki stremelo samo za tem, da bo čim več in tem lepše narejenega. Molčeči Anton, doma blizu tam, kjer goriški slavček spi svoje večno spanje, je svoj letni dopust porabil v to, da je skoro vse mlaje — in teh ni bilo malo — s svojo spretno roko omajil, obilni France je radevolje žrtvoval tiste dni najmanj deset kilogramov svoje teže, saj je bil noč in dan na nogah. In tako bi lahko brez konca naštevati vse Francete, Albine, Jožete, Miže, Viktorje, Janeze, Tonete, tako da bi predali našega lista ene številke ne zadostovali, ako bi hoteli navesti samo njih imena, kaj šele opisati vse njihovo ogromno delo in požrtvovalnost.

Nekam težko pa je bilo človeku, ko je dan po svečanostih gledal, kako se vse podira, naklada, odvaža, demontira, vse ono, kar so stotere roke tekom tednov ustvarile. Pa se je marsikateri, ki je to gledal, zamislil in si dejal: Bom li še doživel, da vidim ta obširni prostor, »Orlovsko« v takšni praznični obleki, kot je bil zadnje dni avgusta v letu 1936? Da, ali bom dočkal tudi še petdesetletnico društva? Kakšne spremembe bodo nastale do takrat, doma in v širokem svetu? V današnjem jadrno drvečem času se v desetih letih mnogo spremeni. Saj tudi pred desetimi leti, ko je društvo slavilo svoj 30 letni obstoj, niti od daleč nihče slutil ni, kakšne težke čase bo prinesel prihodnji decenij.

Eno se ne sme pozabiti ob tej priliki, ko se z radostjo oziramo na ravnokar minule slavnostne dneve, namreč da so vsi društveniki, brez izjeme, popolnoma pozabili na tradicionalno jeseniško zamujanje. Povsod in vse je bilo v določenem času na svojem mestu, nikogar ni bilo treba prositi, priganjati, vsak je vedel, kaj in kje ima prijeti. In s kakšnim zanosom so 60 letni možakarji tekmovali s fanti dvajsetih let, pa bodisi z ročnim ali umskim delom, pri postavljanju mlajev ali pri generalki za Slehernika.

Ves trud pa je bil pozabljen, ko je v mraku sobotnega večera Krekov dom zažarel v nešteti lučicah, ko so visoko pod nebo švigale trobarvne rakete in 25 letna jubilarntka, godba, izvajala svoj slavnostni koncert. Pokali so topiči, lica so ža-

rela veselja, praznično razpoloženje se je polastilo vseh, ne samo društvenikov, tudi množice, ki so prihitele na obširen prostor za domom. Saj so bili med uprizoritvijo misterija trenutki, ko bi bil lahko slišal iglo pasti na tla, tako svečan mir je vladal na slavnostnem prostoru. In vendar je bilo navzočih najmanj dvatisoč ljudi.

Pa je nastopilo jutro slavnostnega dne, jutro, tako prelesto krasno, da bi tudi Bevk ali Pregelj ne mogla opisati lepšega. Po vseh ulicah mladega jeseniškega mesta vse svečano praznično. Prav nič ni motilo, četudi se dvoje hišnih lastnikov ni odzvalo vabilu pripravljalnega odbora, da bi okrasili svoje hiše. Sami so si s tem dali pečat.

Narodne noše gornjesavske doline in bohinjske kotline so že na vse zgodaj korakale po jeseniških cestah, iz prvega turistovskega vlaka se je pa zgrnilo po peronu tako, da je bil ves kolo-dvor na mah kot posut s cvetjem.

Nekateri so sicer svoje verne vabili z letaki, naj se ta dan umaknejo z Jesenic ali pa pomešajo med gledalce in delajo nered. Ubogal pa jih ni nihče, vse je ostalo doma, vse je gledalo in občudovalo krasno organizacijo slavnostnega spre-voda, kakršnega Jesenice še niso doživele. Vse se je vedlo vzorno v čast Jesenic. Vsa zahvala jeseniškemu prebivalstvu brez razlike, da se je spričo slovesnega spreveda in ob navzočnosti najvišjih vladnih predstavnikov tako vzorno vedlo.

Kdor je gledal slavnostni sprevod, ga ne bo pozabil nikdar, saj je bil tako pester, da mu ni zlepa najti primere. Vse dni po jubilejnih praz-nikih nisi nikjer slišal drugega kakor sprevod in zopet sprevod. Istotako nepozabni ostanejo pri-zori, ki so se dogajali na slavnostnem prostoru, ko je tisočglava množica iz vsega srca pozdrav-ljala svojega narodnega voditelja.

Prostora nam primanjkuje, da bi mogli opisati vso pestrost slavlja, naslikati navdušenje silnih množic, govore, pozdrave, ljudsko petje itd.

Prepričani smo, da je zlato zrnje, ki sta ga sejala slavnostna govornika gorenjskega prosvet-nega tabora, padlo na rodovitna tla in da bo ob-rodilo obilen sad. Kljub vročini je nepregledna množica z napetostjo in stopnjujočo navdušeno-stjo do konca sledila govorjeni besedi.

Minuli so slavnostni dnevi, »Orlovsko« zopet kaže svoje prejšnje lice, podrti so mlaji in sla-voloki, nobenega sledu več na zunaj, da se je še pred par dnevi na tem mestu vršil najveličast-nejši tabor gorenjskega katoliškega ljudstva. Da, na zunaj nobenih sledov več, pač pa mora ostati v srcih vseh, ki so doživljali te krasne dneve, trajen spomin za spodbudo k novemu delu, k no-vim zmagam za zdravje naroda in za njegovo srečo.

Z Jesenic

Mesec obletnic je bil bil mesec avgust letos na Jesenicah. Poleg ju-bilejev katoliških pro-svetnih organizacij je praznovalo svojo štiri-desetletnico Delavsko podporno društvo, ki je po svojih štatutih stran-karsko in kulturno indi-ferentno, marksistična strokovna organizacija pa je obhajala trideset-letnico svojega obstoja. Za prvo organizacijo, moramo reči, se nekate-ri premalo zanimajo. O nastopu marksistov ob tridesetletnici je kratko poročal »Slovenec«. Za stisnjeno pest so zahte-vali več svobode. Poleg nje naj bi najbrž za ni-kogar ne bilo prostora.

Minister dr. Korošec je obiskal tovarne K.I.D. in pokazal veliko razu-mevanje za našo indu-strijo. Ker vemo, da tu raste naš vsakdanji kruh in tudi vemo, da obisk ni bil zgolj for-malnega značaja, ampak pomeni našo zaščito — smo bili tega obiska iz-redno veseli.

Tovarna K. I. D. je izdala svojim delavcem v obliki lista odgovor na zahteve strokovnih or-ganizacij. Odgovor je iz mnogih oztrov zanimiv in se bomo k nekaterim točkam vrnili v poznej-sih številkah.

Še en jubilej. Tride-setletnico svojega delo-vanja na Jesenicah je v preteklih dneh prazno-val generalni ravnatelj K. I. D. g. Karel Noot. Zgodovina Jesenic, zla-sti ona železarna v teh desetletjih in življenje delavstva je v marsičem povezano z njegovim imenom. Kar je ustva-ril v tem času za nas, naj mu Bog povrne!

Brošuro so izdali jese-niški marksisti, da bi osvetlili trideset let de-lovanja svojih organiza-

cij. V njej je nekaj nerisničnih izpadov na svoje nasprotnike in mnogo blatenja njihovih nekdanjih lastnih voditeljev. Menda ni nihče na mestu — razen sedanjih seveda. Žalostno spričevalo so s tem dali sebi; morda bo prihodnja brošura, ki jo bodo izdali ob kaki obletnici, tudi sedanjemu vodstvu dodelila isto usodo, kakor jo je ta prejšnjim.

Pri »Kopišarju« praznujejo. — Pred nekaj dnevi je gospa Frančiška Štefelin, p. d. Kopišarjeva mama pri Svetem Križu nad Jesenicami praznovala šestdesetletnico svojega rojstva. Kdo izmed desetstisočev turistov ne pozna dobrodušne, vedno vedre in vesele gostilničarke, ki je tekom svojega bivanja pri Sv. Križu že neštete armade lačnih, še bolj pa žejnih nasitila oziroma napojila. Sama pravi, da bi bile Jesenice v nevarnosti pred poplavo, če bi bilo mogoče vso ono pijačo, kolikor jo je v 34 letih, kar je tam gori, naenkrat spustiti po bregu navzdol. Vedno je pripravljena za kakšno humoristično opazko, čemur pa se ni čuditi, kajti vedeti je treba, da je sestra sedaj že v Bogu počivajočega, vsemu slovenskemu svetu znane, po Mlakarju oveko-večenega Trebušnika iz Žirovnice. — Seveda tudi Kopišarjeva mama toži o slabih časih in da je bilo včasih bolje, mnogo bolje, dandanašnji turisti so preveč stisnjeni in mnogo abstinentov je med njimi. K številnim čestitkam, ki jih je deležna te dni, se pridružujemo tudi mi in ji želimo še mnogo veselih in zdravih let.

Jadranska straža. Kakor že nekaj let sem, je tudi letos v preteklem mesecu izvršila tukajnja Jadranska straža propagandni izlet s šolsko mladino na Jadran. Izleta se je udeležilo 10 otrok. V tem mesecu pa bo priredila organizacija JS poučno predavanje o našem Jadranu in pomenu organizacije Jadranske straže. Želeli je, da bi se nameravanega predavanja udeležilo čimveč občinstva.

Prosvetni tabor na Breznici

Pravijo, da smo Gorenjci prevzetni in ponosni. Prvo moramo zatirati, drugo je pa čednost, katero bi morali gojiti vsi Slovenci, posebno še v sedanjih časih, da se otresemo vsake sledi suženjskega duha iz preteklosti. In s ponosom gleda breznška fara na vrsto odličnih mož, ki jih je nešteto dala, da so v ponos vsej slovenski zemlji. Pri nas so peke rojenice ob zibeli največjemu našemu pesniku Prešernu, iz naše besede in iz naših korenin so zrastle pisateljice »Svobodnega sonca« in »Ovčarja Marka«, in dramatik, katerih igre so neštetokrat šle mimo vseh naših odrov, Finžgar in Jalen, pri nas se je rodil »velikan učenosti« Čop in cerkveni knez Zlatoust Pogačar, pri nas je najprej opazoval delo »kranjskih muh«, dvorni učitelj čebelarstva Janša in toliko drugih. Iz vere očetov in mile materine besede so zrastle ti možje. Da bi to dvojje gojil v srcih naših ljudi, je pred tridesetimi leti v pomladi slovenskega katoliškega prosvetnega gibanja, ustanovil delavni župnik svetnik Tomaž Potočnik Prosvetno društvo. On je oče naše prosvetne družine in on ji je dal tudi prvi skromen dom. S hvaležnostjo se spominjamo vseh, ki so mu pomagali, oziroma nadaljevali njegovo delo, dekana Lavriča, pesnika Medveda, kaplanov Bambiča, Pečariča, Pfajfarja, Vadjala, Gornika, posebno pa Gostiše, ki nam je s svojo iznajdljivostjo postavil ponosen Dom, in drugih. Sem so nam hiteli lomiti kruh krščanske prosvete Evangelist Krek, poslanec Lampe, šaljivi, skoro naš domačin, J. Mlakar in še domači Finžgar, Jalen itd. Hvala jim! Februarska slana l. 1933. je uničila sicer tudi naše društvo, toda iz korenin je lansko leto pod soncem svobode, ki so nam jo dali naši narodni voditelji, na novo vstalo k še lepši rasti. Trideset let se že zbira naša družina v svoj dom. Zato hoče ta svoj jubilej slovesno praznovati. Kremenite planine nas obdajajo. Trdno kakor te bomo stali za naše narodne svetinje: vero očetovo in materino besedo. Tuji vplivi pljusajo tudi k nam; gostje, ki hodijo uživati lepoto naših planin, nam dostikrat prinašajo tudi tuji materializem, in s kruhom, ki ga služijo žuljave roke naših mož in fantov po tovarnah, mnogokrat vsrkavajo tudi strup židovskega boljševisma in ne-

vere. Oboji nas hočejo prepričati, da so naši dedje tisočletja živeli v zmoti in nas bo tuja blagovest osrečila. Da se bolj oklenemo vzorov naših očetov in se zanje ogrejemo, zato naša proslava. Pridite, dragi sosedje, pridite, bratje in sestre od blizu in daleč, pridružite se našemu veselju!

Spored proslave:

Nedelja 20. septembra: Zjutraj ob 6. uri sveta maša s skupnim obhajilom članov in članic za pokojne člane. — Popoldne ob 3. uri slavnostni občni zbor v društvenem domu. Govori tudi gospod profesor F. Terčelj.

Sobota 26. septembra: Zvečer ob osmih kresovanje. Govor pisatelja J. Jalna; borci iz prve ure pripovedujejo o nekdanjih dneh; sodeluje pevski in tamburaški zbor.

Nedelja 27. septembra: Ob 9. uri sprejem gostov. Ob 9¼ slavnostni sprevid iz Žirovnice na Breznico. Ob 10. uri sv. maša z ljudskim petjem in cerkvenim govorom g. svetnika A. Vovka iz Tržiča. Po sv. maši pred cerkvijo slavnostno zborovanje; govori dr. A. Šmajd. — Ob pol 3. popoldne slovesne večernice.

Ob 3. uri proslava v društveni dvorani:

1. Aljaž: Triglav.
2. I. Pregelj: Pesem Makabejskih bratov, zborna deklamacija.
3. Planinska roža, simboličen nastop deklet.
4. Fr. Prešeren: »V deželah jutra čakajo bogate te žetve, ne zamudi je nobene...« Dramatska slika iz »Krst pri Savici«.
5. O. Župančič: »Sveta si, zemlja, in blagor mu, komur plodiš!« Simboličen nastop fantov.
6. J. Jalen: »Naš rod bo živel na očetovem domu, ali pa naj izumre«. Prizor iz drame: »Dom«.
7. Govor pisatelja Fr. Finžgarja.
8. Fr. Finžgar: »Grunt ima korenine do pekla...« Prizor iz drame »Naša kri«.

Po proslavi prosta zabava. Sodeluje pri celi proslavi godba »Krekovega društva« z Jesenic.

Sirene so utihnile...

(Pripoved mrtvih Jesenic)

Po vsej savski dolini od Kranja gori pa do Kranjske gore in tja v Bohinjsko dolino je šinila vest, ki oznanja, da se je uresničila težka slutnja, slutnja o ljudski nezgodi. Prevzela je delavska naselja, prevzela uradniške družine, dosegla delavske domove pod gorskimi grebeni, zajela kmetije, šinila v ponosne odbore stotine društev in butnila v tisoče obrtniških poslovalnic ter z obupom prepojila ves nekdanj ponosni radovljiški okraj. Vse je tiho obstalo in prislutilo nekam v negotovost, tja, od koder prihajajo le velike vesti, ki človeka povabijo iz malenkosti in ga postavijo pred dejstva temeljnih doživetij: jeseniške tovarne so obstale.

Ulice so polne ljudstva in od vseh strani še prihajajo skupine, da se prepričajo, ali je mogoče, da se je uresničila slutnja, ki je dolgo bdela nad njihovim delom, da vidijo, ali so jih res prevarili njihovi mogočni stroji. Množico zajema molk, ki se vali iz mrtvih obratov. Sem gor od Koroške Bele, Žirovnice in Radovljice, od koder se je stoletja videl nočni blesk mogočnih jeseniških železarn, so prislutili, tisoči

delavskih domov bdijo, da bi slišali sireno, ki je stoletja klicala delovno ljudstvo, toda mrzli dimniki mole pod nebo, pod njimi pa počiva strojstvo, ki je dovršilo svoje naloge v tem kotu slovenske zemlje. Resnica je tako neizmerna, tako tuja in nemogoča, da o njej ni mogoče misliti. Tudi prej, ko je obstajala slutnja, je ljudstvo bežalo od nje, ker je v srcu zapekla in je raje verjelo pravljicam, da je to nemogoče. Nihče ni slutnji verjel, da bi ne bilo treba misliti, sedaj pa bi radi vsi mislili, toda sedaj je pozno.

Po vseh tovarniških objektih, pri vseh vhodih in prehodih so nabiti veliki beli papirji, popisani s črnimi črkami. To so objave, ki oznanjajo, da je tovarna prenehala obratovati dne....., ker..... Na papirju je zapisano, da naj pridejo vsi delavci po dokumente, po krstni list, po bukvice in po davčno knjižico in po papirje sploh. Na koncu objave je udarjena uradna stampiljka. Poleg teh objav vise še plakati, ki so nedavno vabili na veselice, na tombole in na zborovanja z važnim dnevnim redom, zaradi katerega morajo priti vsi. Vsa ta vabila pravijo, da je bilo

v tem kraju svojčas veselo življenje, sedaj pa je tisti važni dnevni red izčrpan. Tudi protestnih zborovanj ne bo treba, ker je s tovarno propadlo tudi vse, kar je bilo v njej slabo. Pred vhomom v tovarno so se zbrali tisoči delavstva. Med njimi so taki, ki se ne vedo kam dejati, ki so sem hodili desetletja, taki, ki si doma niso upali povedati o usodi, da bi mati ne zaplakala in da bi otročki ne zajokali. Med njimi so tudi taki, ki so bili reducirani na Dobravi in jih tovarna mora..., taki, ki so šele prišli od vojakov, zato jih mora tovarna tudi..., mnogo je takih, ki imajo mater, ženo, otroke, zato bi jih tovarna morala... Uradnik stoji ob kupu papirjev in deli dokumente z rojstnimi podatki. Vsak dobi svoje papirje. Na papirju je zapisano, da je bil dotični rojen dne..., da je kvalificiran, da je bil dober in da je bil najboljši. Napisano je tudi, da je delal 1, 3, 6, 17, 25, 40 ali 50 let v veliko zadovoljstvo in da se ga toplo priporoča vsakomur ter da je odpuščen zaradi ustatvitve tovarne brez vsakih zadržkov. Množica je zajezila prehod na državni cesti, ki pelje ob tovarni. Pasanti se jezijo in vprašujejo, kaj neki se je pripetilo. Štrajk? Ne, štrajk ni, ženske plakajo in so v ozadju. Mir v množici da slutiti, da je nekaj več kot štrajk. Tovarna je obstala in se bo demontirala! Tudi s tem odgovorom pasanti niso zadovoljni, češ, kaj nas to briga. Pustite, da peljemo dalje. V Celovcu bo zaradi tega ostalo vse pri starem, pravijo. Tudi v Domžalah ne bo posledic. Pustite vendar, da bo ljudstvo še kje drugje delalo in živelo od tovarne. Pa saj je na svetu obstalo že toliko tovarn. V Bistrici je obstala pred leti in so jo prepeljali na Jesenice, pa Bistrica še vedno nosi ime. Tudi v Prevaljah je obstala velika železarna pred pol stoletja in obstal je premogovnik, pa so se ljudje le morali privaditi delati kaj drugega. Tudi Trbovlje so decimirane. Končno pa saj v tovarnah itak ni bilo najboljših, vedno se je kdo pritoževal. Saj ste šele pred kratkim imeli protestno zborovanje! Pomislite vendar, kako bodo veseli reveži v kraju, kamor bo tovarna na novo postavljena, ne zavidajte jim dela. Vse bo v tistem kraju napredovalo in končno saj je tam tudi vaša zemlja, sodrugi! Množica se mirno umakne, da imajo ciniki prost prehod. Kadar je ljudstvo nesrečno, takrat je dostojno in prizanaša tudi sovražnikom.

Po delavskih domovih je slika žalostna. Otročki vprašujejo v takih trenutkih najbolj tožno: zakaj ata ni vzel s seboj kave, zakaj mama ni jedla, zakaj joka, zakaj... zakaj... Mati tiho zajoka. Bolna je, a sinu ne bo rekla za zdravlja, ker so otroci lačni. Starega očeta vprašujejo vnuki, zakaj ata še ni prišel... V prsih boli starca. Lačen je, a družina je velika in on ne sme biti lačen. V nesreči je človek tako fin, da bi delal sama dobra dela. — Tudi uradniki so dobili že svoje dokumente z rojstnimi podatki. Pišejo v novi železarski center in hitijo z izjavami, da so oni že davno vedeli, da Jesenice niso pripravne za tako industrijo in da se morajo tvornice prenesti v strateško središče, zato naj se jih kot uvidevne prve upošteva. Obrtniki razprodajajo in zapirajo. Društveni domovi in šole, ki bodo morda odlično služile kaki kasarni v tem romantičnem kraju, izgubljajo pomen. Vrednost hiš je padla in so prve že prodane po Din 1000. Vse beži z Jesenic, ki so postale industrijsko pokopališče. Tudi mlajši delavci se odpravljajo: nekaj na kmete, nekaj na jug za delom. Težko je slovo od starih mater, od očetov, ki jih morda ne bodo več videli, težko od žene in otrok, ki jokajo: ata... ata... ata... Fantje, ki so še nedavno nastopali za pravice na javnih veseljih zborovanjih, so že šli, šli, ker so mladi in ker morajo iskati najprej življenja. Cerkev se polnijo,

prihajajo tudi taki, ki ob dobrih časih niso imeli časa, gostilne pa so prazne in plesni odri bodo pobrani. Po domovih molijo, da bi ata kmalu dobil delo, da bi bil zdrav in da bi kmalu pisal. Prej, ko je bilo dobro, mnogim ni bilo treba moliti, saj je tovarna redno izplačevala. Kmeti sinovi se morajo sprijazniti s poljskim delom, četudi na kmetih ni sirene, tam je sirena dnevna luč in potreba. Jesenice so postale skromne, kot so bile nekdanj, in cokolje, ki so tudi ob nedeljah karakterizirale nekdanje Jesenice, ko še tovarne ni bilo tu, so se ponovno pojavile v tem propadlem selišču. V kraju pa, kamor je bila prenešana tovarna, vzhaja življenje in revno ljudstvo se veseli, ne zato, da bi bilo nevoščljivo Jeseničanom, nego zato, ker bo lažje živelo. Grade se delavski domovi, grade šole, razvija obrt in trgovina, ustanavljajo društva in po novem mestu vise že plakati, ki vabijo na veselice, na tombolo in na zborovanja z važnim dnevnim redom, zaradi katerega morajo priti vsi, ker bo govoril ta in ta advokat o svetovnih nazorih... Jesenice ni ubranil noben izgovor na vodne sile, ker je po svetu toliko vodnih sil, niti kvalificirani delavci, ker je na svetu toliko kvalificiranih, ki romajo za delom po 1000 km daleč in bodo še romali do konca sveta. Jesenice so propadle kljub »ugodni« legi, ker je na svetu toliko ugodnih in ugodnejših leg in Jesenic ni ubranil izgovor 50.000 revežev, ki bi radi delali, ker je na svetu še toliko revežev, ki bi radi delali.

Jeseniško ljudstvo, ta nesreča nas še ni doletela. Stroji še obratujejo in 2700 delavcev še dela zase, za svojce, za kraj in za razvoj gospodarstva. Nad nami pa visi slutnja, ki bi jutri lahko postala dejstvo. Vemo, da se je tako zgodilo drugod, moglo bi se tudi nam. Vemo, da tam drugod često ni bilo nikogar, ki bi bil pravočasno opozoril na strašno nevarnost in pozival k resni čuječnosti. Vemo, da so se marsikje igrali z usodo, kakor se igra otrok z zarjavelo granato, ki jo je vojna pustila na polju in ki nosi v sebi smrt. Slutimo, kako malo je bilo tam življenjske resnosti. Tamošnjim gospodarstvom sovražne sile so rastle, se gromadile, pripravljale nesrečo, prizadeti pa jih niso hoteli videti, niso jim hoteli staviti jezov, ampak so jim v plitkosti svojega duha sami kopali strugo do svoje nesreče. Mi opozarjamo na to z vso resnobo: vedno je treba biti na straži, vedno se bati najhujšega, da hudo ne pride in da z modrostjo ob treznem presojanju dejstev ustvarjamo sebi in svojem lepše življenje, več lagodja, višje plače, boljše socialne razmere. Sneti je treba nekaterim krinko laži in demagogije in priznati: za nas je vprašanje naše industrije naše življenjsko vprašanje. Njen obstoj in napredek je naš interes. V nobenih borbah tega nikoli pozabiti ne smemo, sicer se more tudi nam zgoditi, da morda borb več treba ne bo.

Zato, delavci, delavke, uradniki, trgovci, obrtniki, ki se vas vseh to tiče, inteligenca, združbe, uradi, predstavništva, stojte budno na straži za svoj obstanek in napredek, da se ne uresniči kdaj: »Pripoved mrtvih Jesenic«.

Delavci,

branite svoje strokovne organizacije v smislu in pravcu narodnih tradicij in skupnosti.

Sport

Jeseniški sportniki v Ljubljani. — Sportnih slavnosti, ki jih je v dneih 6., 7. in 8. septembra priredil S. K. Planina v Ljubljani, se je udeležil tudi A. S. K. Gorenjec s svojimi atletiči. Mesta, ki so jih zasedli Jeseničani, so prav častna. Lahkoatletskih prireditve se je udeležil A. S. K. Gorenjec samo po juniorjih s sledečim uspehom: Met kopja I. mesto in kolajno, skok v daljavo I. mesto in kolajno, in tek 100 m 3. mesto; vse je osvojil junior Kliner Janez. Stafeta 4x100 m 3. mesto. Če pomislimo, kako mlada je lahka atletika na Jesenicah in v kakšni ostri konkurenci so nastopali naši fantje, jim smemo nad zmagami iskreno čestitati. Tudi gimnastičarji so šli v Ljubljano, kjer so z izbranimi gimnastičnimi vajami bili deležni obilo priznanja. — V nedeljo odigrana tekma med Amaterjem in Bratstvom Jesenice se je končala 4:0 za Amaterje. Radi razmočenega terena igra ni bila na višku in je bila mestoma prav dolgačasna.

Za enakost, bratstvo in svobodo

Če je bila naša proslava praznik, mora temu prazniku slediti dolga doba delovnih dni. Naj nikogar ne omamlja ta zunanost in uspeh prireditve. S podvojeno močjo na drobno delo; saj je v nas samih potreba, da se društveno življenje preobrazi. Parade in nastopi nas ne bodo rešili, če ne bomo svojih pogledov in sre obrnili od zunanosti in snovnosti in delali za prerobenje src nas samih in s tem tudi družbe. Delati moramo v svojih vrstah, da bo naš pokret revolucionaren katoliški pokret, s pravitimi gesli: egalitè, fraternitè, libertè, ki so vžigali francosko revolucijo pred 150 leti in ki so v bistvu zrastle iz jedra naših svetovnonazornih načel.

Za ista načela delamo, enakost med članstvom naj vlada v društvu. Ne ločimo gospoda od delavca, vsi moramo biti delavci za našo stvar.

Pred 40 leti so ustano-

vili delavci naše družbo, delavci so ga vodili. Največ eden do dva inteligenta sta bila med njimi, danes jih je nekaj več. Kje pa ostajajo drugi, ki z nami mislijo in z nami čutijo? Ali naj delavec še bolj občuti, da današnji družabni red sloni na trhljih nogah, da je krivičen samo njemu, če vidi, da je osamljen, da se mu noče priključiti inteligent. — Bratovska ljubezen jih mora družiti, da bosta roko v roki delala za obnovo družbe in odpravo socialnih krivic.

Vemo, da more prava demokracija in svoboda biti le tam, kjer vodi in vlada srca: Kristus Rex.

Gorenjski kmetijsko šolo!

Že pred 37 leti so gorenjski kmetje začeli boj za ustanovitev kmetijske šole za Gorenjsko.

V ta namen je šla leta 1899 deputacija k dež. odboru v Ljubljano in prosila, naj se taka šola za Gorenjsko ustanovi. V tem času je bilo ravno zasedanje deželne zbornice in so to deputacijo zelo prijazno sprejeli gospodje poslanci Povše, Ažman (poslanec za radovljiški okraj), dr. Žitnik in baron Schweigel.

Deputacija jim je razložila potrebo kmetijske šole in jim je svetovala, naj bi se kupilo v ta namen posestvo Vinka Jana, Spodnje Gorje 4, ali posestvo Martina Schweigla na Rečici.

Gospodje poslanci so spoznali potrebo take šole za Gorenjsko. Obljubili so nam vsestransko pomoč dež. odbora, pa je ostalo le pri obljubi, par komisij in konec.

Tudi pred svetovno vojno je zopet šla deputacija gorenjskih kmetov k dež. odboru in ponovno prosila za gorenjsko kmetijsko šolo.

To deputacijo je sprejel rajni dr. Lampe. Tudi on nam je obljubil, da bo skušal ustreči želji gorenjskih kmetov, zopet par komisij, začela se je vojna in konec.

Takoj po vojni leta 1919 in 1920 so se zopet zglasile deputacije pri narodni vladi na oddel-

To moraš vedeti

(Dalje.)

Kot tretji odtegljaj je na mesečni kuverti označen »Brezposelni sklad rudarjev«. V ta sklad plača sleherni delavec četrto odstotka od Din 40 na dan ali od Din 1000 na mesec brez ozira na dejanski zaslužek. Račun je enostaven. Ker znaša odstotek od Din 40 na dan 10 par, plačaš na mesec, če imaš 25 šihov, Din 2.50.

Za brezposelno podporo, ki jo prejema brezposelni delavec KID, pa veljajo za nas pravila osnutka lokalnega brezposelnega sklada in sicer:

Delavec in delavka nad 18 let starosti Din 80 tedensko.

Delavec in delavka pod 18 let starosti Din 50 tedensko za ženo in vsakega otroka, prijavljenega bolniški blagajni, Din 15 na teden, a v skupnem znesku največ Din 100 na teden. Ta podpora se daje največ za dobo treh mesecev v enem koledarskem letu, ako so izpolnjeni vsi pogoji pravilnika. Odbor krajevnih bratovskih skladnic pa lahko denarne podpore izpomeni v podpore v naravi v obliki nakaznic za živila. Žene, ki opravljajo samostojen poklic, so od podpor izključene.

Poleg denarne podpore in podpore v naravi se izdajajo tudi potne podpore:

do kraja zaposlitve, za povratek domov iz zdravstvenih razlogov, vrnitev k rodbini, ki bo skrbela za nadaljnje vzdrževanje. Ta podpora se daje dvakrat v enem koledarskem letu v znesku polovične vozne karte po železnici in ladjah in dnevna denarna podpora za štiri dni.

Pokojnina za družinske člane.

Vdova člana prejema do svoje smrti polovico pokojnine, ki jo je ali bi jo prejemal umrli mož. Če se znova poroči, prejme odpravnino v višini svoje enoletne pokojnine.

Vsak otrok do svojega 16. leta starosti prejema

četrtno očetove pokojnine, sirote ali kasneje osiroteli otroci pa tretjino očetove pokojnine.

Pokojnina vdove in otrok pa ne sme presegati pokojnine, do katere bi imel pokojnik pravico ali ki jo je pokojnik že užival. Če je znesek pokojnine vdove in otrok večji, se ta sorazmerno zniža.

Še več o pokojninski blagajni pa izveš, če si nabaviš pravila in jih preštudiraš.

Po nalogu glavne bratovske skladnice se je z mesecem septembrom pričel od pokojnine odtegovati davek, ki ga predvideva zakon o neposrednih davkih. Ta zakon ni nov. Če se je davek pričel odtegovati šele sedaj, je vzrok v tolmačenju zakona. Glavne bratovske skladnice so dobile nalog od merodajnih oblasti, te pa so naročile krajevnim bratovskim skladnicam. Upokojenci, ki hočejo vedeti, koliko plačajo tega davka in ako se pravilno odtegne, naj pregledajo davčno tabelo, ki je bila priobčena v tretji številki našega lista.

Pokojninska blagajna.

Kategorija	Brez ozira na dejanski zaslužek je zavarovana mezda		Prispevaš na mesec 7% od zavar. mezde	Pokojnina po 10 letnem članstvu je 25% od zavar. mezde *	Pokojnina po 35 letnem članstvu in najvišja je 75% od zavar. mezde
	na dan	na mes.			
izven	50	1250	87.50	312.50	937.50
1.	40	1000	70.—	250.—	750.—
2.	34	850	59.50	212.50	637.50
3.	27	675	47.25	168.75	506.25
4.	22	550	38.50	137.50	412.50
5.	17	425	29.75	106.25	318.75
6.	14	350	24.50	87.50 *	262.50

* Ta pokojnina se zviša vsako leto za 2%. Najvišja je 75%.

„Tolle — lege!“

»Vzemi in čitaj!« Kdo ne pozna teh besed, ki so mahoma presekale dolgotrajno omahovanje med zmoto in resnico — med strastjo in voljo enega največjih mislecev vseh časov sv. Avguščina, moža, ki je v premnogih ozirih kot nalašč postavljen za zgled prav današnji dobi. Njegove zmote v verskem, služba strastem v moralnem pogledu, njegova ambicija, dar govora, iskanje resnice, omahovanje in končno pot, ki ga je pripeljala v pristan resnice in miru: vse je kakor široko odprta knjiga sodobnemu človeku, ki ga tudi oklepa zmota površnosti, mehanizem, materializem, popolnega neumevanja duhovnih dobrin in človekovega dostojanstva, ki ga večkrat ponižuje daleč pod žival (Spanija) — dalje zmota zrahljanega čuta sramežljivosti in dostojnosti ter družinskih vezi — zmota čezmernega povzdigovanja in pretiravanja lastnih zmožnosti: vse to nas sili, da se v današnjem divjem vrvenju življenja za trenutek ustavimo pri tem duševnem velikanu.

Kakor piramide v egiptskem delu afriškega severa, ki jih je neki duhoviti pisatelj imenoval kamenene šotore večnosti na tem minljivem svetu, je na zapadnem delu tega severa vzrastlo iz časa v večnost nazaj, kar je čudovitejšje, silnejše in višje, kar je, da se poslužimo klasičnega izraza, pyramide altius (višje od piramid). To je ona duševna zgradba znanosti, ki jo je zgradil sijajni genij največjega Afrikanca. Skonstruiral jo je utemeljitelj krščanske znanosti, mož čudovite inteligence in temeljite verziranosti v grški

in rimski filozofiji in modrosti vzhodnih mislecev, mož, ki je vso bogato notranjščino svoje duše vestno podrejal avtoriteti sv. pisma in cerkve, mož, ki je bil mojster besede in njenega oblikovanja.

Avguštin je s svojimi mnogoštevilnimi spisi, ki so kakor po varstvu božje previdnosti bili rešeni iz požara hiponskega mesta, postal največji učitelj zapadnega krščanstva. Po svojem duhu daleko nadkriljuje vse sodobnike. Nad njimi se visoko vzpenja kakor gigantski gorski orjak. Ves razvoj srednjega veka je odločilno usmerjal. Avguštinova avtoriteta je bila tolika, da so si jo lastili tudi takšni, ki so se ločili od cerkve. »Z Avguštinom se strinjam,« je zatrjeval Wyclif. »Avguštin je ves moj,« se je hvalil Luter. Podobno Kalvin.

Avguštin se je rodil l. 354. v severni Afriki v mestu Tagaste. Njegova mladost je bila poganška. Čeprav mu je mati Monika, najlepši vzor krščanskih mater, preskrbela temeljito vzgojo doma, je ostal do 33. leta nekrščen in iskra krščanskega mišljenja, ki mu jo je prižgala mati, je kmalu utonila v valovju obdajajočega ga poganstva. Oče Patricij, ki je bil pogan, mu ni dajal najlepšega zgleda, njegovi tovariši še manj. Zdvomil je nad vero svoje matere. Imenoval jo je lepo pravljico za stare babice. Šola se mu je gnusila, vseč mu je pa bilo razgrajanje po cestah in javnih prostorih, — različne igre in rekordi, delati škodo, nalagati starše in učitelje (poglej Avguštin dandanes...) — kar vse pri-

znava v svojih: »Confessiones« (izpovedi), knjigi, s katero si je zaslužil svetovno slavo. Na koncu te prve dobe dostavlja: »Tak mladič, pa že tako velik grešnik«. — Ko je pa odrasel, se je pa začel uglašati v vso tedaj znano vedo. Prispel je v Rim in postal končno profesor retorike v Milanu. Da so ga slavili kot odličnega govornika, se mu je zdel najvišji cilj življenja. Toda nekaj mu pa pri vsem posvetnjaštvu in skepticizmu ni dalo miru: hrepenenje po resnici in sreči. Ravno zato se je začel zanimati za krivoverški nauk manihejev, ki so obetali, da morejo odgovoriti na najtežja vprašanja o svetu, človeku in Bogu. Verjel je lepim obljubam in se je oprijel verske ločine, ki mu je vdihnili prezir do katoliške cerkve in vere, čeprav se ji ni predal nikoli tako popolnoma, da bi ne bil kritičen nasproti naukom in njegovim oznanjevalcem. Ker mu različnih ugovorov in pomislekov niso mogli rešiti (niti sam manihejski škof Faust ne), je bil pa hudo razočaran in skoro je zakolebalo v njem vsako upanje, da bi prišel do resnice.

To mu je končno dala milost božja s pomočjo sv. Ambrozija, ki je bil tedaj najuglednejši škof na zapadu. »In dasi še nisem spoznal,« tako piše, »da (cerkev) prav uči, to sem pa že videl, da ne uči tega, kar sem ji s tako ihto očital.« Na belo nedeljo l. 387. je škof Ambrozij krstil Avguštin, njegovega sina Adeodata in prijatelja mu Alipija. Čez štiri leta je postal duhovnik in kmalu potem škof v mestu Hippo, kjer je 34 let vodil škofijo. Še danes, po 1500 letih, žari zvezda njegovega slovesa v nezmanjšanem blesku naprej.

Avguštin je bil velik škof, a še večji pisatelj. Njegovi spisi (nad 1000) obsegajo vsa polja tedanje znanosti: modroslovje, dogmatiko, katehezo in sv. pismo.

Vsega tega pa ni pisal iz samega veselja do vede, temveč da bi koristil dušam. Spisi so se porodili iz apostolskega srca, bili res doživeti, prepričevalni. Da bi mogel koristiti dušam, to je bil njegov prvi namen, ki mu je stal neprimerno višje pred očmi, kakor pa slava veljati pred učnjaki kot znanstvenik.

Bil je odločen, borben. Njegove pridige so prekinjali (sedaj se ne sme...), godrnjali, grozili,

podlo ga obrekovali. Kolika vztrajnost, da je kljub temu skoro vsak dan pridigal, včasih večkrat na dan — in to skoro 35 let!

Posegal je tudi na dobrodelno polje: reveži, bolniki, popotniki, vsi potrebni so našli pri njem razumevanje in pomoč.

Največji boj je pa imel s tedanjimi krivoverci: manihejci, pelagiani in donatisti. Tedaj je tudi spoznal (dasi je sovražil silo), da je borilec za božjo stvar včasih primoran stopiti tudi na ostrejšo pot.

Umrli je, ko so sovražniki pravkar oblegali mesto Hippo, 28. decembra l. 430. v 75. letu starosti.

Avguštin je vekovita osebnost v mnogih ozirih. Nad svojo dobo se dviga kot herojičen borec za resnico, kot velik verski genij se bori, kakor Jakob z angelom, z Bogom za njegovo prijateljstvo. Kot ascet izbojuje v dolgotrajnih, skoro obupnih bojih zmago duha nad »mesom«. Težak je ta boj. Mi smo čutni ljudje in le to, kar je čutnega, dela na nas močan vtis. Čutna lepota nas omamlja, čutno dobro osrečuje, čutno veselje razveseljuje. Kar je duhovnega, božjega, nam je mnogokrat tako tuje in tako daleč.

Kot cerkveni knez objame vse z dejansko ljubeznijo v svojem srcu. Neupogljivo (a z ljubeznijo) se bori s krivoverci za čistost vere in nauka, ker ve, kaj je njega stala resnica. Kot bogoslovec vrta do zadnjih globin temeljne resnice krščanstva, greha in milosti, kot modroslovec in prosvetni delavec pa še enkrat, kot poslednji zastopnik zahajajoče rimske prosvete, zajame vso antično grško-rimsko omiko v svojem ogromnem duhu, jo poplemeniti s krščanskimi vrednotami in prenese v srednji vek, ki se prav v njegovi dobi poraja. Avguštin stoji po času in duhu na mejniku dveh dob. Staremu veku pomeni višek razvoja, porajajočemu se srednjemu veku pa oblikuje glavne smernice razvoja. Nevenljiva je njegova slava: je večni spomenik milosti božje, dika in ponos Cerkve — našemu čutnemu, zmehaniziranemu, površnemu človeku pa svetla zvezda, ki bi mogla vse, ki bi ji sledili, prav gotovo privedi do lepšega življenja.

V razdrapanih časovnih razmerah nam naj bo kažipot k resničnemu zdravju poedince in družbe.

Za pragmatiko uslužbencev K. D. E.

Na mejah se vrtijo električni stroji podjetja Kranjskih deželnih elektrarn, kateri napajajo vse daljnovode po celi Gorenjski, tja doli do Ljubljane in še dlje, s svojo električno energijo, katero uporablja naš slovenski človek v razne pridobitne in potrebne namene. Malokdo se zmeeni za težkoče tistih, ki strežejo tem generatorjem in daljnovodom ter vestno varujejo brezhibno obratovanje, tako v prid podjetju kakor odjemalcem. Dež, sneg, viharji in druga neurja so v izvrševanju službe prepogosti prijatelji teh uslužbencev. Nikdo pa ne vpraša, ali je njih zdravja in moči škoda, in kdo jih bo lečil na stara leta revme in drugih bolezni, kdo oskrboval. Edini odgovor na to je: saj so plačani. Da, res je! Kako in koliko, tega nihče ne vpraša.

Že pred osmimi leti so vlagali prošnje za ureditev službene pragmatike in starostnega zavarovanja na bivši oblastni zbor, kateri je v celotnem obstanku K. D. E. imel največ smisla in volje za pravično rešitev tega vprašanja. Še se spominjajo uslužbenci, kako je takratni oblastni predsednik gosp. dr. Marko Natlačen ob priliki inspekcije obratov sam od sebe odločil nekaterim

najpotrebnejšim dopuste in povišanje plače. Prav gotovo bi bilo urejeno tudi ostalo tekom časa, ako bi tedaj še nadalje predsedoval naš sedanji gospod ban. — A prišlo je drugače. Menjali so uprave, gospode bane in z njimi vred vse obljube uslužbencem.

Počasi se je jadrlo v dobo nasilja, katero vsi Slovenci tako dobro poznamo. Tudi uslužbenstvu K. D. E. ni prizanesla. Vsi takratni krajevni politični mogotci so se besno vrgli na uslužbenstvo, katero je bilo po njihovem mnenju protidržavno. Začele so se redukcije, šikane, napadanja itd. Kdor se ni uklonil, je dobil črn pečat, s katerim je hodil med ostalimi kakor garjeva ovca, brez pravice, brez upanja v zboljšanje.

Hvala Bogu, tega nasilja je konec, akoravno nekaterim to ni všeč. Všeč je pa večini, katera upa na oporo in trdno voljo našega ljudskega bana, da popravi vse krivice, ki so se zagrešile pri K. D. E. v bivšem režimu, in končno reši vprašanje službene pragmatike in starostnega zavarovanja ter vrne zaupanje uslužbenstvu, ki ga je tako zelo potrebno.

ku za kmetijstvo, ponovno stavile zahtevo, naj se vendar ustreže njih dolgoletni želji, naj se dobi in kupi za to primerno posestvo, ki bi služilo v ta namen.

Ogledalo se je več posestev in sicer:

Graččina Križ pri Kamniku, graščina Brdo pri Kranju in posestvo Verderberjevo na Bledu ter posestvo Krištofovo v Lescah. — Zopet nekaj komisij in konec!

Leta 1935, ko je postal ban g. dr. Natlačen, se je zopet načelo resno gibanje za ustanovitev prepotrebne kmetijske šole za Gorenjsko.

V ta namen se je ogledalo več posestev na Gorenjskem v kranjskem in radovljiškem okraju. Po mnenju strokovnjakov in zastopnikov kmetov bi prišli v poštev le dve posestvi, 1 v kranjskem in 1 v radovljiškem srezu.

Želja nas gorenjskih kmetov je, da se že res nekaj stori za to šolo, da se uresniči 40 letna želja cele Gorenjske.

Najboljše pogoje ima za to šolo posestvo v radovljiškem okraju, ker je le radovljiški okraj prava Gorenjska, ki ima veliko različnih nizkih, srednjih in visokih planin, veliko skupnih pašnikov doma, na katerih je zelo različno gospodarstvo, kar bi dobro služilo v pouku učencem. V radovljiškem okraju so dani vsi pogoji za mlekarstvo doma in na planinah, za sadjarstvo, za pašništvo, planšarstvo in gospodarstvo, sploh so dani vsi pogoji, da bo kmetijska šola nudila našim kmečkim fantom, bodočim gospodarjem, vse to, kar bodo v svojem življenju potrebovali za napredek kmetijstva in za svoj gospodarski podvig.

Zato apeliramo na merodajne gospode, naj upoštevajo klic gorenjskega kmeta, da se ta dolgoletna želja uresniči, da ne bo zopet tako, kakor vedno do sedaj: nekaj komisij in konec. Trdno smo uverjeni, da to pot naš klic ne bo zastonj, ko o naših željah odločajo ljudje, ki poznajo naše trpljenje in nam dobro hočejo.

Fare in kraji v radovljiškem okraju, dopisujte v list „Na mejah“!

● Bravci našega lista, kupujte samo pri tvrdkah, ki v listu inserirajo! ●

URE

zlatnino in srebrnino Vam nudi najceneje urar in juvelir

I. Levičnik, Kranj-Jesenice

Urarska in zlatarska popravila se izvršujejo pod garancijo

Dobro blago, cene zmerne,
solidna postrežba v trgovini

Samida & Comp.

Obrtniška ul. 1 (pri Kobalu)
Jesenice

TRGOVINA

**KREKOV DOM
JESENICE**

Vam nudi prav vse za šolo.

CENE NAJNIŽJE.

Zadružna tiskarna

*t. z. z. o. z. v Ljubljani
Tyrševa cesta 17*

se priporoča jeseniškim tvrdkam
za izdelavo vseh v knjigotiskarsko
stroko spadajočih del, ki jih izvrši
lepo, solidno in po nizkih cenah

Sobni slikar in pleskar

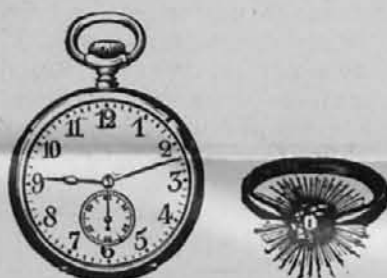
Urbar Viktor
Gospodetska, Jesenice

Priporoča se pogrebni
zavod in mizarstvo

BAHUN DRAGO
Jesenice, Gospodetska c.

Hranilnica in posojilnica na Jesenicah

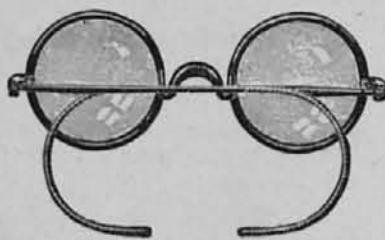
obrestuje vse vloge
do najvišje v zak-
nih določene meje.
Nove vloge izplaču-
je vedno promptno.

MAVRICIJ SMOLEJ

urar, trgovec z urami,
zlatnino in optiko.

JESENICE, GOSPOSVETSKA 20.

Stavbno steklarstvo

šipe, ogledala, slike, okvirje,
steklenino in porcelan dobiš
najceneje v veliki izbiri samo
v specialni trgovini

Zvonko Turnšek
Jesenice, Kralja Petra c. 8

Za elektriko

Vam nudi vse najugodnejše

Jože Markez

Jesenice, telefon št. 605

Ceneno in dobro pre-
hrano, vina na debelo in
drobno dobite in kupite
najugodnejše v

LJUDSKI KUHNJI

**JESENICE
KREKOV DOM**